

De heersers

Drie besluiten had Hitler vastgesteld waarin de verhouding tussen het centrale Duitse gezag en het Duitse gezag in bezet Nederland geregeld werd. Op 18 mei had hij bepaald dat er naast een *Reichskommissar* een *Wehrmachtbefehlshaber* zou komen en dat de *Reichskommissar* als hoogste Duitse burgerlijke autoriteit rechtstreeks van hem, Hitler, richtlijnen en instructies zou ontvangen; op 19 mei had hij Goering het recht geschonken om in zijn capaciteit van *Beauftragter für den Vierjahresplan*, d.w.z. voornamelijk op economisch gebied, óók rechtstreeks instructies te geven aan Seyss-Inquart; op 20 mei had hij gestipuleerd dat de *Wehrmachtbefehlshaber* evenals de *Reichskommissar* rechtstreeks aan hem ondergeschikt zou zijn. Terwijl evenwel de *Reichskommissar* via de *Reichskanzlei* met Hitler in contact zou staan, zou het contact tussen de *Wehrmachtbefehlshaber* en Hitler via het *Oberkommando der Wehrmacht* lopen.

Het leek een heel simpele en doorzichtige opzet: bezet Nederland zou op civiel resp. op militair gebied één hoogste Duitse autoriteit kennen en die twee autoriteiten zouden via gescheiden kanalen alleen aan Hitler ondergeschikt zijn; dat Goering een eigen recht gekregen had om de hoogste civiele gezagsdrager instructies te geven op economisch gebied, leek op zichzelf die opzet niet aan te tasten: ook Goering had immers zijn opdracht van Hitler ontvangen.

Een simpele opzet dus – maar uit ons gehele verdere relaas zal blijken dat de drie besluiten die wij noemden, maar van relatieve betekenis geweest zijn. Hitler heeft zich voor Nederland weinig geïnteresseerd en slechts een gering aantal beslissingen genomen, zij het soms zeer belangrijke, die rechtstreeks op Nederland betrekking hadden; op economisch gebied is Goerings persoonlijke invloed spoedig gaan tanen, en van een zakelijk gelijkwaardig naast elkaar functioneren van de formeel naast elkaar geplaatste *Reichskommissar* en *Wehrmachtbefehlshaber* is nooit sprake geweest. Eén feit maken deze relativeringen niet ongedaan: dat, maar dan uitsluitend in laatste instantie, Hitler het in bezet Nederland voor het zeggen had. Dat is de reële inhoud van de besluiten van 18, 19 en 20 mei, maar daar dienen wij aan toe te voegen dat binnen het kader dat in die besluiten aangegeven werd, alle instanties die in het Derde Rijk macht en invloed uitoefenden, getracht hebben, die macht